

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ольга Єршова,

кандидат економічних наук, доцент
науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна
e-mail: bogi2003@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-3801-9730>;

Анотація. Війна є травмуючою подією, що викликає відчуття безпорадності й незахищеності, впливаючи на мислення людини та її ставлення до світу, спричиняючи хронічні стресові розлади. Участь в освітніх процесах набула нового емоційного забарвлення для усіх їх учасників. Це складне випробування і для педагогічних працівників, які, попри стрес та небезпеку, продовжують проводити заняття в он-лайн режимі, і для учнів, частина з яких змушені були покинути свої домівки. Розглянуті реалії здійснення он-лайн навчання здобувачів професійної освіти і запропоновані шляхи вирішення проблем.

Ключові слова. Он-лайн навчання, фасилітація, цифрові компетентності, синхронний режим он-лайн навчання, асинхронний режим он-лайн навчання, біхронний режим он-лайн навчання.

METHODS OF TRAINING TEACHING STAFF OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS FOR COMPLETE BLENDED LEARNING IN WAR CONDITIONS

Olha Yershova,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Researcher of the Distance Vocational Training Laboratory
of the Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. War is a traumatic event that causes feelings of helplessness and insecurity, affecting a person's way of thinking and their attitude to the world, causing chronic stress disorders. Participation in educational processes has acquired a new emotional color for all of their participants. This is a difficult test both for teaching staff, who despite the stress and danger continue to conduct classes online, and for students, some of whom were forced to leave their homes. The realities of on-line training of vocational education seekers are considered, and ways of solving problems are proposed.

Keywords. Online learning, facilitation, digital competences, synchronous mode of online learning, asynchronous mode of online learning, bichronic mode of online learning.

Он-лайн освіта має свої переваги, проте, за результатами дослідження,

проведеного Державною службою якості освіти спільно з проєктом «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) (Державна служба якості освіти, 2022) її недоліками, що впливають на результати навчання, педагоги назвали відсутність живого спілкування та невміння учнів самостійно вчитися.

Здобувачами професійної освіти є підлітки, чий емоційний стан за будь-яких умов є не стабільним. За будь-яких умов кожне завдання та доручення сприймається ними як упередженість з боку наставників, а критика сприймається як образа. Під час війни цей стан надзвичайно загострюється, тому особлива роль відводиться педагогічній фасилітації.

Педагогічна фасилітація це спосіб навчання, у якому наставник займає позицію помічника (фасилітатора) і допомагає учневі самостійно знаходити відповіді на питання чи освоювати якісь навички.

До фасилітуючих умов навчання відносяться: організація навчання як зустрічі вчителя та учнів, що дає досвід оволодіння культурою міжособистісного спілкування у змістовному спілкуванні та освоєнні способів пізнання; психолого-педагогічний комфорт як необхідна основа для виникнення та розвитку довірчих відносин між учителем та учнями; діалогові форми навчання – фронтальне, групове та парне обговорення матеріалу, що вивчається; психолого-педагогічний супровід кожного учня для досягнення ситуації успіху, суб'єктивно можливого для нього на даний час; здійснення контрольної-оцінкової функції навчання як діагностико-коригуючої, що сприяє розвитку самоконтролю, самооцінки, вироблення критичного ставлення до себе та результатів власної навчальної діяльності.

Результатом реалізації названих умов є особистісний розвиток, особистісне зростання кожного учасника освітнього процесу, виникнення психологічних новоутворень особистості, серед яких: рефлексія, довірливість, доброзичливість, прийняття інших як ціннісно значимих, шанобливе ставлення до кожного, пізнавальна мотивація, саморегуляція, свобода вибору та толерантність.

Навчання онлайн поставило нові завдання перед учасниками освітнього процесу. Серед них – набуття цифрових компетентностей. І тут виникає ілюзія щодо власних навичок та можливостей. Причому здобувачі освіти виокремлюють свої основні переваги – це вміння працювати з гаджетами, додатками, шукати інформацію та створювати власний контент. Педагоги та керівники закладів своїми цифровими навичками вважають, крім переліченого, вміння створювати документи та навчальні матеріали з дисциплін за допомогою сучасних програм та хмарних сервісів, створювати навчальне середовище для онлайн навчання здобувачів. Але в ЄС та багатьох країнах світу протягом останніх років були затверджені та впроваджені так звані рамки цифрових компетентностей для громадян, вони стосуються кожного громадянина та окремих професійних груп (для України: рамка цифрових компетентностей для підприємців, рамка цифрових

компетентностей для держслужбовців та концептуально-референтна рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників).

У таблиці 1 систематизовані явища, які спостерігаються в онлайн освіті за умов війни та надані рекомендації щодо пом'якшення їх впливів.

Таблиця 1

Явища, які спостерігаються в онлайн освіті за умов війни

Спостерігається	Рекомендовано
1. Реальна виправдана неможливість здійснювати навчальний процес за розкладом, навіть у дистанційній та змішаній формах.	1. Кожному викладачеві потрібно переглянути структуру розроблених ним дистанційних курсів на користь збільшення можливості навчатися в асинхронному режимі.
2. Кожен учень повинен мати можливість відчувати присутність викладача в ролі фасилітатора.	2. Важливо встановити неформальний діючий зв'язок для спілкування – групи в чат-месенджерах, листування по е-мейлу тощо.
3. Очевидні переваги хмарного зберігання навчальних матеріалів та оцінюваних робіт здобувачів у мирний час можуть стати чинником їх недоступності в умовах війни.	3. Потрібно передбачити можливість передавання матеріалів між викладачем та здобувачем освіти альтернативними способами (наприклад, через електронну пошту або месенджери).
4. Медійність та привабливість навчальних матеріалів, розроблених викладачем для занять, є актуальною та корисною у благополучний та спокійний час. В умовах обмеженості фізичних ресурсів для онлайн-навчання, можуть виникати ситуації, коли надані викладачем цікаві й корисні матеріали для занять з дисципліни не сприймаються гаджетами здобувачів та стають, на жаль, марними.	4. Слід передбачити надання учням матеріалів у форматі та вигляді, більш придатному для відкриття гаджетами в умовах обмеженого зв'язку.

Онлайн навчання зазвичай відбувається у синхронному або асинхронному режимах. Змішане навчання є розумним та виправданим рішенням для організації професійної освіти. Вивчення загальноосвітніх дисциплін доцільно здійснювати онлайн (у синхронному та(або) асинхронному режимах), отримання професійних навичок та засвоєння фахових технологічних операцій – шляхом занять у класах, майстернях або на базових підприємствах. На жаль, змішане навчання можна здійснювати не повсюдно, багато територій в країні потерпають від бойових дій або зазнали руйнувань. На такі випадки у світовій освітній практиці передбачений так званий біхронний режим онлайн навчання (Florence, Drew, & Ritzhaupt, 2020). Біхронний режим онлайн-навчання – це поєднання асинхронного та синхронного режимів онлайн-навчання, де слухачі можуть брати участь у навчанні в будь-якому місці під час асинхронних частин курсу, але потім брати участь у заходах в режимі реального часу для синхронних сесій. Особливості його реалізації полягають у тому, що педагог будує структуру навчального курсу так, щоби була виокремлена та організована асинхронна

частина вивчення і синхронна складова курсу. Остання повинна бути спланована таким чином, щоб у межах розкладу занять спільні синхронні уроки відвідувала максимальна кількість учнів. Завдання педагогів та майстрів виробничого навчання – зробити змістовне наповнення наочним, зрозумілим та, за можливістю, відповідним до навчання у майстерні. Біхронне навчання за своєю суттю не є новацією, проте у останні роки стало об'єктом досліджень зарубіжних вчених.

Воєнний час переформатував педагогічні підходи та технологічні прийоми застосування цифрових технологій для здійснення дистанційного та змішаного навчання. Досвід та навички викладачів щодо створення медійних інтерактивних навчальних матеріалів наразі став другорядним. Актуальними є питання встановлення діалогу викладачів з учнями через додатки у гаджетах та в системі дистанційного навчання, яка застосовується у закладі освіти. Терміни виконання та задачі завдань учнями на перевірку слід передбачити гнучкішими або не призначати зовсім, оскільки нерідко з багатьох причин (психоемоційний стан, звичне небажання та учнівська байдужість, відсутність ресурсів тощо) не виходить їх дотримуватись. Терпіння й людяність мають стати рисою кожного.

Список посилань

Florence, M., Drew, P., & Ritzhaupt, A. (2020). *Bichronous Online Learning: Blending Asynchronous and Synchronous Online Learning*. <https://er.educause.edu/articles/2020/9/bichronous-online-learning-blending-asynchronous-and-synchronous-online-learning>

Державна служба якості освіти. (2022). *Навчання в умовах війни: як сформувані в учнів уміння вчитися* (2022, 13 грудня) <https://sqe.gov.ua/uminnya-vchititsya-yak-bazova-kompetentni/>